

Gearty Conor

Η κατάσταση της ελευθερίας στην Ευρώπη

Ποια μέσα έχουν γενικά η Ευρώπη και ειδικότερα η Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε να αντισταθούν σε έναν κόσμο στον οποίο, όπως ένας μελετητής έχει σημειώσει, «ο πυρήνας των δημοκρατικών θεσμών, όπως τα κοινοβούλια ή οι συνεχόμενες εκλογές, παραμένουν επισήμως σε ισχύ, ενώ στη ουσία η λήψη των πολιτικών αποφάσεων δεν καθορίζεται πλέον από τους ενεργούς πολίτες και τους εκπροσώπους τους»; Και θα πρέπει να προσθέσουμε ότι ενώ ο νόμος διαμορφώνεται όπως οι νεοφιλελεύθερες επείγουσες ανάγκες επιτάσσουν, και η συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα δυναμώνει όλο και περισσότερο, ο αντίκτυπος του στο πεδίο αυτό μειώνεται συνεχώς. Μένοντας στο θέμα αυτό λίγο παραπάνω, είναι σωστό ότι, όπως ο κοινωνιολόγος Wolfgang Streeck έχει πει, «δεν μπορεί κανείς παρά να φοβάται το ενδεχόμενο μιας νέας, ωστόσο προσωρινής, διευθέτησης της κοινωνικής σύγκρουσης στον αναπτυγμένο καπιταλισμό, αυτή τη φορά εξ ολοκλήρου υπέρ της άρχουσας τάξης που έχει πλέον σταθερά εδραιωθεί στο πολιτικά απόρθητο θεσμικό οχυρό, τον διεθνή χρηματοοικονομικό κλάδο»;

Η κρίση στην Ευρώπη δεν έχει έρθει από το πουθενά: Είναι το αποτέλεσμα τριών θεμελιωδών αδυναμιών που έχουν προκαλέσει κωλύματα στην Κοινότητα από το ξεκίνημά της στη δεκαετία του 1950.

Πρώτον, υπάρχει το άλυτο ζήτημα της εθνικής ταυτότητας. Το ευρωπαϊκό εγχείρημα έχει υπάρξει ιδιαίτερα ισχυρό ώστε να σημειωθεί πρόοδος στην ιδέα μιας Ενωσης, αλλά ποτέ αρκετά ισχυρό ώστε να υπάρξει ουσιαστικό αποτέλεσμα. Εκεί που κάποτε τα έθνη-κράτη περιστρέφονταν γύρω από την κυριαρχία τους, ενώ παράλληλα υπέκυπταν σε πολλά ζητήματα για να διευκολύνουν την ευρωπαϊκή προοπτική, τώρα όλο και περισσότερο ανορθώνουν τείχη – μεταφορικά και κυριολεκτικά – για να υπερασπιστούν τα εθνικά τους συμφέροντα, αναδεικνύοντας τον σοβινισμό σε θέμα υπερηφάνειας παρά σε απρόθυμη εκλογική ανάγκη.

Δεύτερον, υπάρχει το ανεπίλυτο ζήτημα, το οποίο ανέκυψε με το πολυσυζητημένο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, αλλά έμεινε εκείνη την εποχή στο αν ο ευρωπαϊκός χώρος είναι χριστιανικός ή τουλάχιστον πολιτιστικά χριστιανικός (όποια και αν είναι η πίστη για τον Χριστό). Η προστριβή με τους μουσουλμανικούς λαούς που βλέπουμε σε όλη την Ευρώπη σήμερα αντανakλά μια βαθιά ριζωμένη αίσθηση ότι είναι διαφορετικοί, μια αίσθηση που έχει επιδεινωθεί σε μεγάλο βαθμό από τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου και τις πολιτικά εμπνευσμένες ωμότητες που ακολούθησαν στο εσωτερικό της Ευρώπης (για παράδειγμα) σε Μαδρίτη, Λονδίνο, Μπουργκάς στη Βουλγαρία και Παρίσι. Η Ευρώπη μπορεί να μην έχει εκ νέου ασπαστεί τον χριστιανισμό, αλλά έχει όλο και περισσότερο αναπτύξει μια τάση να καθορίζει αξίες ριζωμένες στο παρελθόν και οι οποίες αντικατοπτρίζουν τη μεταχριστιανική εκκοσμίκευση της εποχής, κατά τέτοιο τρόπο ώστε όλες της οι επικλήσεις στον οικουμενισμό να είναι εξίσου διχαστικές (και οριακά λιγότερο ειλικρινείς) από τον θρησκευτικό κομματισμό του παρελθόντος.

Τρίτον, υπάρχει η μακρά προσήλωση της Ενωσης στην ηθική δύναμη της αγοράς, αρκετά θεμιτή όταν ήταν απλώς μια Κοινή Αγορά που επεδίωκε να κάνει αδύνατο το ενδεχόμενο πολέμου σε μια περιοχή που είχε γίνει μια ζώνη θανάτου για πολλές γενιές, αλλά ολέθρια τώρα που ο νεοφιλελεύθερος «ιός» της ισχύος της αγοράς δεν κατέστρεψε μόνο τις οικονομίες πολλών ευρωπαϊκών χωρών, αλλά στη συνέχεια επέμεινε στην περαιτέρω

καταστροφή ως θεραπεία για τη ζημιά που είχε ήδη κάνει. Σαν να ζητείς από έναν δηλητηριαστή να λύσει το πρόβλημα που έχει προκληθεί από το δικό του δηλητήριο – φυσικά θα προτείνει περισσότερο. Είναι η νεοφιλελεύθερη μόλυνση που προκαλεί πανικό εκτός Ευρώπης και που μαζί με την – προερχόμενη από τις μεγάλες δυνάμεις – αστάθεια έχει στείλει εκατομμύρια απελπισμένους ανθρώπους προς την Ευρώπη.

Μπορεί η Ευρώπη να αντεπεξέλθει; Η προσφυγική κρίση που ξέσπασε πλήρως το 2015 και μόλις υπαινίχθηκε παραπάνω μπορεί πράγματι να είναι «η σταγόνα που θα ξεχειλίσει το ποτήρι» για την Ένωση, το σημείο στο οποίο οι τρεις «ιοί» του εθνικού εγωισμού, η ρατσιστική μισαλλοδοξία και η σήψη των παραγόμενων από τον νεοφιλελευθερισμό ευκαιριών σε όλον τον κόσμο ενώνονται σε μια τέλεια και καταστροφική καταιγίδα. Υπάρχει οπισθοχώρηση στα δικαστήρια από καιρού εις καιρόν τόσο στο Λουξεμβούργο όσο και στο Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο. Κάποιος μπορεί να βασιστεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την αναφορά των ζητημάτων δημοκρατικής συμμετοχής που λείπουν από αλλού και μάλιστα ο συγκεκριμένος θεσμός μπορεί να διαχειριστεί ένα κομμάτι αυτών των ζητημάτων, παρά τους περιορισμούς της αρμοδιότητάς του, που μειώνουν σημαντικά το πεδίο επιρροής του. Επίσης τα κοινωνικά κινήματα επηρεάζουν τη δημόσια συζήτηση, αν και λιγότερο από ό,τι οι επίδοξοι κοινωνικοί πρωτοπόροι θα επιθυμούσαν. Το γεγονός ότι για πολλούς ο καλύτερος τρόπος για να προχωρήσουμε είναι να βασιστούμε στη δημοκρατική ενέργεια του λαού μπορεί να είναι ένδειξη απελπισίας ή ανένδοτης αισιοδοξίας, ή και τα δύο. Πρέπει να ελπίζουμε ότι ο υψηλός πυρετός είναι προ των πυλών και ότι ο ασθενής είναι έτοιμος να αρχίσει την ανάκαμψη. Η ηθελημένη αισιοδοξία είναι αναγκαία ακριβώς όταν ο διανοούμενος δεν βλέπει απόδραση από την απαισιοδοξία.

[Πηγή: Εφημερίδα Το Βήμα, 28.11.2015](#)

Η κατάσταση της ελευθερίας στην Ευρώπη

Τρίτη, 28 Νοέμβριος 2023 22:31 - Τελευταία Ενημέρωση Τρίτη, 28 Νοέμβριος 2023 22:39
